

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Utrùm lex pœnalis obligare possit in conscientia, ad subeundam
pœnam ante sententiam judicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

facit vel non facit aliquid quod lex non fieri vel fieri exigit sub tali onere, nullatenus peccat, modò onus illud subbeat.

Obj. 2. Lex est ordinatio superioris, directiva actuum humanorum. Ergo subditus hoc ipso peccat, quòd non facit actum, quem illa fieri intendit: hoc ipso enim deficit à rectitudine legis. Ergo omnis lex, si ve pœnalis sit, si ve non, obligat sub culpa ad actum quem intendit fieri, & consequenter nulla ad actum quem intendit fieri, obligat sub pœna tantum, ac proinde nulla potest esse purè pœnalis.

R. legem omnem esse superioris ordinationem, actuum humanorum directivam, vel absolute præcipiendo ut aliquid fiat vel non fiat, & tunc subditus omittendo vel faciendum illud, peccat, & deficit à rectitudine legis; vel disjunctivè præcipiendo, ut aut aliquid fiat vel non fiat, aut pœna subbeat, & tunc subditus, modò alterutrum præster, non peccat, nec deficit à rectitudine legis, & ita non peccat, nec deficit à rectitudine legis, actum, cujus positionem vel omissionem intendit lex, omittendo vel faciendum, modò pœnam subbeat.

RESPONSIO II.

Dantur leges purè pœnales.

Prob. ex Constitutionibus Prædicatorum, teste S. Thoma, qui sic ait 2.2. q. 186. a. 9. & 1. *In aliquareligione, scilicet Ordinis Fratrum Prædicatorum, transgressio talis, vel omisso* (circa ea quæ ad observantiam regularem spectant) *in suo genere non obligat ad culpam, neque mortalem, neque venialem, sed solum ad pœnam taxatam sustinendam.* Ergo, &c. Et verò quidni darentur leges huiusmodi; cum sæpe aptiores esse possint ad convenientem subditorum gubernationem; quia sæpe maiorem adhiberi coactionem nec necesse est, nec expedit, & hoc pacto subditi ad faciendam vel omittendam aliqua, quæ ad exteriorem observantiam regularem pertinent, cum minori animarum periculo, & minori gravamine moventur sufficienter, siquæ lex finem à se intentum sufficienter assequitur cum minori gravamine, & periculo salutis subditorum.

Quæres, quandam lex, quæ certam pœnam apponit, sit purè pœnalis?

R. Purè pœnalis est, 1. quando legislator aperte declarat, se nolle aliter obligare, quam sub pœna. 2. Quando verba legis, actum aliquem fieri vel non fieri exigentis, non exprimunt præceptum, cadens in actum illum, & aliunde ex circumstantiis, vel materia, aut pœna apposta verisimilius apparet, intentionem legislatoris non esse obligandi sub culpa, ad faciendum vel non faciendum actum; tunc lex merito censetur obligare tantum sub pœna ad actum vel omissionem ejus, proindeque esse purè pœnalis. Talis v. gr. esset lex, qua diceretur: Qui rixatur perdat arma; vel. Qui venatur, tali pecunie summa mulctetur.

Aliter sentiendum est de lege, quæ imponit pœnam, quæ supponit culpam, ut de lege, qua dicitur: Qui hoc fecerit, excommunicetur. Quamvis enim non fiat per verbum præceptivum, sufficienter ex pœna apposta innoscitur legislatoris intentionem esse obligandi, & quidem sub culpa gravi, ad aliquid omittendum, quia nemo excommunicari potest, nisi propter gravem culpam.

Idem dic de lege, quæ imponit aliam gravissimam pœnam. Sic lex, qua dicitur: Si quis hoc fecerit, capite plectatur; vel: Si quis hoc fecerit, bonis omnibus mulctetur; licet non exprimat verbo actum prohibente, censeri tamen debet actum prohibere sub culpa gravi, & ad omissionem illius sub gravi culpa obligare, quia propter pœnam appositam, sufficienter apparet legislatoris voluisse hanc obligationem imponere; nec sine gravi ipsius injuria, & legis ejus, præsumi potest tantam apposuisse pœnam omissioni actus, quæ aut nullo modo, aut non nisi leviter sit culpabilis.

Idem denique dicendum de lege quæ versatur circa

Simonet Theol. Tom. II.

bonos mores, vel vitia: quamvis enim non feratur per verba præceptiva vel prohibitiva, imò nec gravem adeò pœnam imponat, tamen propter materiam circa quam versatur, censenda est sub culpa obligare ad actum, vel ejus omissionem, quia legislator censendus est semper obligare modo magis conveniente. Magis autem convenit tunc ad actum vel omissionem ejus obligare in conscientia, quia, ut supponitur, lex multum valere potest, imò & valde necessaria est ad bonos mores promovendos, & vitia cohibenda.

Porro si dubium est, utrum legislator voluerit obligare sub pœna tantum, an etiam sub culpa, cum tutior pars semper tenenda sit, perinde subditi se gerere debent, ac si lex expressè obligaret non solum sub pœna, sed etiam sub culpa, ad actum, vel ejus omissionem.

ARTICULUS III.

Utrum lex pœnalis obligare possit in conscientia, ad subeundam pœnam ante sententiam judicis.

RESPONSIO I.

Lex pœnalis potest obligare in conscientia ad subeundam ante sententiam judicis pœnam merè passivam, seu pœnam privativam, ad cujus executionem ministerium delinquentis non requiritur.

Prob. Nam v. g. irregularitas & excommunicatio minor, non solum possunt incurri, sed etiam re ipsa incurruntur ipso facto, & ante sententiam judicis. Item excommunicatio major, suspensio, & interdictum possunt etiam incurri ipso facto, & ante judicis sententiam, & sæpe incurruntur. Atqui pœnæ illæ omnes sunt pœnæ merè passivæ. Ergo, &c. Ratio à priori est, quia legislator per legem suam potest infligere & exequi pœnas merè passivas, quoties hic modus infligendi & exequendi pœnas illas necessarius est, aut saltem valde conveniens ad bonum commune. Atqui hic modus infligendi & exequendi pœnas illas potest esse, & sæpe necessarius est, aut saltem valde conveniens ad bonum commune, ut docet experientia. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Lex pœnalis obligare potest in conscientia ad subeundam ante sententiam judicis pœnam passivam, seu privativam, ad quam requiritur ministerium delinquentis.

Prob. Nam 1. potest ipso facto, & ante sententiam judicis, induci privatio beneficii, etiam antea justè possessi, & obligatio in conscientia illud relinquendi. 2. Potest ipso facto, & ante judicis sententiam, induci privatio fructuum beneficii, & obligatio in conscientia eos restituendi. Atqui pœnæ illæ, & aliæ similes, sunt privativæ, sic tamen ut ad earum executionem necessarium sit delinquentis ministerium. Ergo, &c. Ratio à priori est quia ad rectam gubernationem & bonum commune, sæpe necessarium, aut saltem valde conveniens est, ut legislator per leges suas certas, pœnas privativas imponat, ipso facto & ante sententiam judicis incurrendas, cum obligatione sub culpa in reo eas exequendi, quoties scilicet, ut semper supponitur, per modum imponendi tales pœnas cum obligatione in conscientia illas exequendi etiam ante judicis sententiam, non excedit limites æquitatis, & justæ moderationis. Ergo, &c.

RESPONSIO III.

Lex pœnalis potest obligare in conscientia, ad subeundam ante sententiam judicis pœnam activam, hoc est pœnam quæ in actione delinquentis consistit.

Prob. Nam lex pœnalis potest v. g. in conscientia obligare ipso facto & ante judicis sententiam, ad precum aliquarum recitationem, ad moderatam corporis castigationem voluntariam, ad mulctam pecuniariam, &c. Atqui pœnæ huiusmodi in actione delin-

quentis consistunt. Ergo, &c. Ratio à priori est, quia legislator in pœnis per legem suam imponendis potest eo uti modo imponendi, qui non repugnat aequitati & justæ moderationi, & aliunde ad bonum commune & rectam gubernationem potest expedire. Atqui modus imponendi pœnas illas, & alias similes, cum obligatione sub culpa in delinquentem ad eas exequendas, non expectata judicis sententia, nec aequitatis, nec justæ moderationi repugnat, & aliunde multum expedire potest ad rectam gubernationem & bonum commune. Ergo, &c.

RESPONSIO IV.

Lex pœnalis non potest obligare ipso facto, & ante omnem sententiam judicis, ad quamcumque pœnam, ad cujus executionem delinquentis actio requiratur.

Prob. Nam 1. aliqua pœna tales sunt, ut reus non possit illas licite exequi in se ipso, sive ante, sive etiam post judicis sententiam, ut occisio, vel mutilatio sui ipsius. 2. Multæ aliæ sunt pœnæ tam graves & accerbæ, ut ad illas exequendas non possit reus ante sententiam judicis obligari in conscientia, servata aequitate & justâ moderatione; ut si quis ipso facto & ante sententiam judicis obligaretur ad spoliandum se bonis omnibus, aut ad abstinendum ab omni cibo, etiam oblato, & sic ad sponte percundum fame. Atqui quod legislator non potest, nisi violando aequitatem, & justæ moderationis limites excedendo, omnino non potest: talis enim potestas bono communi & rectæ gubernationi adversaretur. Ergo, &c.

Propter eandem rationem fieri potest, ut lex pœnalis, quæ, quia humana & moderata est, per se obligat ipso facto, & ante sententiam judicis, reum ad pœnam aliquam subeundam & exequendam, per accidens desinat sic obligare quando reus pœnam illam subire & exequi non potest sine gravi scandalo, vel gravi infamia, aut gravi alio incommodo: tunc enim legislator non modò censendus est nolle obligare pro tali casu, sed nec posse; quia pro tali casu quamvis ex accidenti, pœna, ut exequenda ante sententiam judicis, excedit rationem justæ pœnæ; & ad bonum commune, ac rectam gubernationem, quæ mensura est potestatis legislativæ, satis est, si reus ante sententiam judicis pœnam subeat & exequatur extra talem casum; in quo proinde, si quando contingat, potest reus ad subeundam & exequendam pœnam expectare sententiam judicis.

Obi. Pœna excommunicationis majoris gravissima est, & tamen incurri potest ipso facto, & ante sententiam judicis. Ergo quævis alia pœna potest similiter incurri, quantumcumque gravis sit. *R.* neg. conseq. Ratio negandi est, quia pœna excommunicationis facile reparari potest, & privat tantum bonis communibus spiritualibus, quibus non aded tanguntur homines carnales, & quorum proinde privatio non aded gravatè sustineri solet. Unde quod excommunicationis pœna ipso facto & ante sententiam judicis incurritur, non est supra justam moderationem, & humanam conditionem, seu possibilitatem. At sunt aliæ pœnæ, quæ attingunt bona sensibilia, eaque magna, quibus carere molestissimum esset hominibus, & quæ amissa reparari aut omnino non possunt, aut non possunt nisi difficillimè: unde, quod ejusmodi pœnæ ipso facto, & ante sententiam judicis incurrantur, justam moderationem, quæ ad justitiam legis requiritur, & moralem conditionem & possibilitatem humanæ naturæ superat, proindeque repugnat bono communi, & rectæ gubernationi.

ARTICULUS IV.

Utrum lex pœnalis obliget judicem ad pœnam imponendam, & reum ad illam exequendam post sententiam judicis.

RESPONSIO I.

*S*i lex pœnam imponit, tenetur judex, facta sufficienti probatione, crimen declarare, & procurare executionem pœnæ per legem impositæ. Si verò lex minatur tantum pœnam, debet judex illam imponere, & illius executioni incumbere.

Prob. Nam judici ex officio & ex justitia incumbit custodia & executio legum publicarum: est enim ad hunc finem à republica, vel à Principe constitutus justitiæ minister, & veluti lex animata: unde ex officio & justitia tenetur procurare ut leges publicæ, quas supponimus justas esse, & ad bonum commune necessarias, aut saltem utiles, serventur & vigant. Ad hoc autem procurandum manifestè requiritur, ut, si lex pœnam imponit, ipse post sufficientem probationem crimen declaret, & pœnæ per legem impositæ executionem procuret: vel si lex pœnam tantum minatur, illam ipse imponat, & impositam executioni mandari curet. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Lex pœnalis, post laram à judice sententiam, reum obligat in conscientia ad pœnam physicam patienter, & sine positiva resistèntia sustinendam.

Prob. Nam judex post laram à se justè & secundum leges sententiam, jus habet exequendi pœnam: nam si non haberet, ad quid valeret ejus sententia? Ergo reus non habet jus resistendi. Certe jus in judice ad pœnam exequendam, & obligatio in reo ad illam patienter & absque positiva resistèntia tolerandam, sunt duo correlativa, quorum unum sine alio esse non potest, ut patet ex terminis.

At inquis. Quid si sententia à judice lata, careat veritatis fundamentis, sed justa sit in foro exteriori, quia secundum allegata & probata judicatum est? Tuncne damnatus pœnam physicam tenetur in conscientia patienter & absque positiva resistèntia sustinere? *R.* damnatum in casu proposito obligari in conscientia ad pœnam patienter tolerandam, si non potest illam vitare sine resistèntia publica, & scandalo. Talis enim resistèntia semper est illicita, quando sententia justa est secundum allegata & probata, quia tunc judex utitur legitima potestate, cui subditus parere tenetur in conscientia. Quod si damnatus pœnam vitare potest absque scandalo & violenta resistèntia, non obligatur ad illam sustinendam.

RESPONSIO III.

Quando lex pœnalis imponit pœnam ipso facto, si ad executionem pœnæ aliqua delinquentis actio, vel cooperatio necessaria est, ad eam statim delinquens præstandam obligatur in conscientia, postquam à judice lata est sententia criminis declaratoria; modò tamen pœna ipso facto imposita, talis non sit, ut propter hunc modum imponendi pœnam, aequitatem & justam moderationem excedat.

Prob. Nam cum lex justa sit, & ipso facto imponat pœnam, quam reus licite & convenienter exequi potest, ut supponitur; certe ut reum ad exequendam pœnam obliget in conscientia, nihil aliud expectare potest, quam sententiam criminis declaratoriam: cum ipsa jam tulerit sententiam condemnatoriam.

Dixi autem, modò tamen, &c. Nam lex v. gr. ipso facto imponens pœnam confiscationis omnium bonorum, videtur non obligare in conscientia reum ad pœnam exequendam, etiam post sententiam criminis declaratoriam; & licite expectare posse, ut judex ipse pœnam illam exequatur, proindeque reum obligari in conscientia tantum ad non impediendam illam executionem, eamque patienter & absque positiva resistèntia tolerandam. Ratio est, quia pœna confiscationis omnium bonorum gravissima est, & talis,